

symetricky distribuované a preto očakávanie dlhodobej kompenzácie je skreslené (a to bez ohľadu na použitý prístup vykazovania). Rovnako aj Napier (2009, str. 245) zastáva názor, že koridorový prístup by mal svoje opodstatnenie v tom prípade, ak by aktuárske zisky alebo straty nemali vplyv na výšku príspevkov (takýto prístup sa aplikoval v tzv. nákladovo-orientovanom prístupe – „cost-based approach“). Tento argument však v súčasnom súvahovo-orientovanom prístupe už nemá svoj význam.

Možnosť okamžitého vykázania aktuárskych ziskov a strát do vlastného imania bola do IAS 19 zakomponovaná v roku 2004 z UK štandardov. Konkrétne zo štandardu FRS 17 – Penzijné požitky¹⁴⁸, na základe ktorého musia byť všetky aktuárske zisky a straty vykázané vo vlastnom imaní a teda neovplyvňujú výsledok hospodárenia (Barden et al., 2007). Pred povolením tejto možnosti museli spoločnosti, ktoré si vybrali metódu okamžitého vykázania, všetky aktuárske zisky a straty plne vykazať vo výsledku hospodárenia, čo zvyšovalo volatilitu výkazu ziskov a strát. Z uvedeného dôvodu nebola táto metóda populárna (Fasshauer et al., 2008, str. 5). Predstavenie okamžitého vykázania aktuárskych ziskov a strát vo vlastnom imaní znamenalo, že informácie o zamestnaneckých požitkoch v účtovných závierkach spoločností v UK zostavených podľa IFRS boli konzistentné s účtovnými závierkami podľa UK štandardov. No tento prístup predstavoval v štandarde IAS 19 ďalšiu možnosť vykazovania aktuárskych ziskov a strát, čím sa, podľa Amena (2007, str. 272), významne znížila porovnateľnosť informácií v účtovnej závierke. Hoci práve tento prístup znamenal pre viaceré spoločnosti zvýšenie transparentnosti informácií prezentovaných v účtovnej závierke (Fasshauer et al., 2008, str. 9).

Vplyv možností vykazovania aktuárskych ziskov a strát na verný a pravdivý obraz

Investori, analytici a ostatní používatelia potrebujú relevantné informácie o položkách, ktoré sú zrozumiteľné a umožňujú porovnávanie medzi jednotkami. Avšak, účtovníctvo programov zamestnaneckých požitkov po skončení zamestnania podľa súčasného štandardu IAS 19 nespĺňa tieto potreby a potrebuje celkovú revíziu (ED: Defined Benefit Plans, 2010). Existujúce požiadavky a možnosti povolené štandardom IAS 19 totiž umožňujú, že:

- spoločnosť môže vykazať majetok z programu, napriek tomu, že je program v deficite;
- niektoré zisky a straty môžu byť vykázané v ostatných súčiastiach komplexného výsledku, napriek tomu, že sa vzťahujú na ekonomické udalosti vzniknuté v predchádzajúcom účtovnom období; alebo
- dve spoločnosti môžu mať identické programy so stanovenými požitkami, ale môžu vykazať rozdielne čiastky (ED: Defined Benefit Plans, 2010, str. 3).

Ako môžu takéto požiadavky a odlišné možnosti pre vykazovanie aktuárskych ziskov a strát viesť k údajom, ktoré sú zrozumiteľné, spoľahlivé a teda aj relevantné, no najmä porovnateľné v zmysle poňatia verného a pravdivého obrazu podľa Koncepcného rámca?

Samotná Rada IASB si je vedomá týchto nedostatkov štandardu IAS 19. Vo zverejnenom návrhu na zmeny v IAS 19¹⁴⁹ uznáva, že odložené vykazovanie aktuárskych ziskov a strát sťažuje používateľom pochopiť sumu vzťahujúcu sa na programy so stanovenými požitkami v účtovnej závierke. Aj odlišné možnosti vykazovania aktuárskych ziskov a strát sťažujú uskutočniť porovnanie efektov pri programoch so stanovenými požitkami medzi jednotlivými

¹⁴⁸ ASB: FRS 17 – Retirement Benefits

¹⁴⁹ IASB. ED: Defined Benefit Plans: proposed amendments to IAS 19. London: IASCF, April 2010, str. 2

spoločnosťami. Naviac, tie aktuárske zisky alebo straty, ktoré sú vykázané v danom období, môžu byť vykázané vo výsledku hospodárenia alebo vo vlastnom imaní. Avšak, aj v rámci výkazu ziskov a strát sa môžu vykázat' buď v rámci operačných alebo finančných nákladov. Tá časť aktuárskych ziskov a strát, ktorá sa pri použití koridorového prístupu nevykáže, je odložená do nasledujúcich účtovných období, čo teda znamená, že v nasledujúcich obdobiach sa vykážu tie zisky alebo straty, ktoré sa vzťahujú na ekonomické udalosti vyplývajúce z minulých období. Nevykázané aktuárske zisky a straty vstupujú do výpočtu záväzku z programov zamestnaneckých požitkov, ktorý bude vykázaný v účtovnej závierke, čo zase ovplyvňuje realnosť vykázaného záväzku¹⁵⁰.

V kontexte vymedzenia verného a pravdivého obrazu podľa Koncepčného rámca IFRS je potrebné zdôrazniť vplyv súčasných možností vykazovania aktuárskych ziskov a strát (najmä koridorového prístupu) na kvalitatívne charakteristiky. *Zrozumiteľnosť* je daná tým, že používatelia účtovnej závierky sú schopní porozumieť informáciám prezentovaným v účtovnej závierke. Podľa Napiera (2009) však účtovná jednotka musí poskytnúť bohatý súbor zverejnení, aby používatelia mohli zhodnotiť informácie vzťahujúce sa na programy so stanovenými požitkami, výšku záväzkov a súvisiace riziká. Informácie o použitých metódach účtovnej jednotky pre vykazovanie aktuárskych ziskov a strát sú preto kľúčové pre zhodnotenie reálnej výšky záväzku, najmä pri uplatnení koridorového prístupu.

Fasshauer et al (2008, str. 10) poukazujú na to, že použitie koridorového prístupu umožňuje spoločnostiam dosiahnuť významnú sumu financovania mimo súvahy (teda takú, ktorá nie je odrazená v záväzkoch). Ich analyzované spoločnosti, ktoré používali koridorový prístup, mali nadhodnotené vlastné imanie o 3,43 % a podhodnotený čistý vykázaný záväzok v priemere až o 41,02 %. Aplikácia tohoto prístupu teda negatívne ovplyvňuje *spol'ahľivosť* a *relevantnosť* takto poskytnutých informácií, pokiaľ spoločnosť neposkytne podrobné dodatočné zverejnenia.

Odložené vykazovanie aktuárskych ziskov a strát, teda aplikácia koridorového prístupu, vedie k nesprávnym údajom vo výkaze o finančnej situácii a viaceré možnosti pre vykazovanie aktuárskych ziskov a strát vedú tiež k zníženiu *porovnateľnosti* medzi jednotlivými spoločnosťami (PEB Summary, 2009, str. 2; Fasshauer et al., 2008, str. 10).

Záver

Súčasná požiadavka a možnosti pre vykazovanie aktuárskych ziskov a strát podľa štandardu IAS 19 výrazne vplyvajú na verný a pravdivý obraz účtovnej jednotky v zmysle jeho poňatia v Koncepčnom rámci k IFRS. Najväčší negatívny dopad na tento verný a pravdivý obraz má práve koridorový prístup, ktorý je predmetom rôznych kritik. Jeho aplikácia môže konkrétne viesť k tomu, že čiastka vykázaná vo výkaze o finančnej situácii je mátuca alebo nesprávna. Rovnako znižuje porovnateľnosť informácií o programoch so stanovenými požitkami prezentovaných v účtovnej závierke medzi jednotlivými účtovnými jednotkami. Cieľom IASB je do polovice roka 2011 uskutočniť významné zlepšenia týkajúce sa vykazovania, oceňovania a zverejňovania programov so stanovenými požitkami. Snahou IASB je, aby tieto zlepšenia používateľom umožnili porozumieť tomu, ako programy so stanovenými požitkami ovplyvňujú finančnú situáciu, výkonnosť a peňažné toky účtovnej jednotky (ED: Defined benefit Plans, 2010, str. 1). Rovnako, ako súčasná literatúra a výskumy požadujú odstránenie

¹⁵⁰ Nevykázané aktuárske zisky sa propočítavajú k súčasnej hodnote záväzku vypočítaného metódou projektovaných jednotkových kreditov (tzv. projected unit credit method) a od tejto čiastky sa odpočítavajú nevykázané aktuárske straty a náklady minulej služby a reálna hodnota majetku, čím sa získa suma záväzku vykázaného v súvahe v prípade, že výsledok výpočtu je kladné číslo (IAS 19.54)

možnosti použitia koridoru a uprednostňujú okamžité vykázanie aktuárskych ziskov alebo strát (pozri napr. Amen, 2007; Fasshauer et al., 2008), tak aj Rada IASB navrhuje odstrániť túto možnosť zo štandardu IAS 19 a povoliť len ich okamžité vykázanie. Odstránenie koridorového prístupu by znamenalo zvýšenie porovnateľnosti medzi spoločnosťami, zrealnenie výšky záväzku z programov so stanovenými požitkami, ako aj pohyb smerom ku konvergencii k americkému štandardu FAS 158¹⁵¹, čo je súčasťou existujúceho projektu spolupráce medzi Radou IASB a americkou Radou FASB (Fasshauer et al, 2008). Doteraz však ešte neexistuje jasný konceptuálny základ pre vykazovanie aktuárskych ziskov a strát (Napier, 2009, str. 245) a ani súčasné výskumy neposkytujú dostatočný podklad, na základe ktorého by bolo možné argumentovať, že aktuárske zisky alebo straty by mali byť okamžite vykázane buď vo výsledku hospodárenia alebo vo vlastnom imaní.

Abstrakt

Pre vykázanie aktuárskych ziskov, resp. strát, vznikajúcich pri programoch so stanovenými požitkami je, v súlade so štandardom IAS 19 - Zamestnanecké požitky, možné aplikovať rôzne prístupy. Štandard povoľuje účtovným jednotkám aplikovať tzv. koridorový prístup, pri ktorom sa časť z aktuárskych ziskov, resp. strát do stanoveného koridoru nevykáže a je odložená do ďalších období. Štandard umožňuje aj ich rýchlejšie vykázanie, to znamená aj okamžité vykázanie, a to buď vo výsledku hospodárenia alebo vo vlastnom imaní. Príspevok sa venuje možnostiam vykazovania aktuárskych ziskov a strát v súlade so štandardom IAS 19 a vplyvu týchto možností na verný a pravdivý obraz účtovnej jednotky tak, ako ho chápe Konceptný rámec k IFRS. V súlade s existujúcou literatúrou príspevok poukazuje na nedostatky existujúcich možností vykazovania aktuárskych ziskov a strát a podporuje snahu IASB o odstránenie koridorového prístupu a ďalšej revízie štandardu IAS 19 v tejto oblasti.

Kľúčová slova: aktuárske zisky a straty, verný a pravdivý obraz, vykazovanie aktuárskych ziskov a strát

Summary

According to IAS 19 – Employee benefits, there are many approaches that can be applied in reporting of actuarial gains and losses. The standard permits the application of a corridor approach to entities, under which a part of actuarial gains and losses within the corridor is not recognized and deferred to the following periods. Faster reporting is permitted, that is immediate recognition as well either in profit or loss or in equity. The paper deals with options for recognition of actuarial gains and losses in accordance with IAS 19 and the impact of these options on the true and fair view according to Framework to IFRSs. With regard to the current literature, the paper points to the insufficiencies of existing options for reporting of actuarial gains and losses and supports the effort of IASB to erase a corridor approach option and a further revision of IAS 19 in this area.

Key words: actuarial gains and losses, true and fair view, reporting of actuarial gains/losses

JEL klasifikácia: M40, M41

---

¹⁵¹ Účtovníctvo zamestnávateľov pre stanovené penzijné požitky a ostatné programy po skončení zamestnania (Employers' Accounting for Defined Benefit Pensions and Other Postretirement Plans)

Použitá literatura

- [1] ALEXANDER, D. - BRITTON, A. - JORISSEN, A. International Financial Reporting and Analysis. 3rd Edition, London: THOMSON LEARNING, 2007. ISBN: 978-1-84480-668-3
- [2] AMEN, M. Simulation-Based Comparison of Existent IAS 19 Accounting Options. European Accounting Review, 2007, vol. 16, no. 2, p. 243- 267.
- [3] BARDEN, P. et al. IFRS reporting in the UK. London: Wolters Kluwer, iGAAP 2007. ISBN 978-1-84140-929-0
- [4] BENNETT, B. – BRADBURY, M. – PRANGNELL, H. Rules, Principles and Judgements in Accounting Standards. ABACUS, 2006, vol. 42, no. 2, p. 189-204.
- [5] BENSTON, G.J. – BROMWICH, M. – WAGENHOFER, A. Principles – Versus Rules-Based Accounting Standards: The FASB’s Standard Setting Strategy. ABACUS, 2006, vol. 42, no. 2, p. 165-188.
- [6] CLARKE, F. L. Forum: Analysis and Evidence on the Principles vs Rules Debate. Introduction: True and Fair – Anachronism or Quality Criterion Par Excellence? ABACUS, 2006, vol. 42., no. 2, p. 129–131.
- [7] FASSHAUER, J.D. - GLAUM, M. - STRET, D.L. Adoption of IAS 19R by Europe’s Premier Listed Companies: Corridor Approach versus Full Recognition. London: Certified Accountants Education Trust, 2008. ISBN: 978-1-85908-440-3
- [8] IASB. ED: Defined Benefit Plans: proposed amendments to IAS 19. London: IASCF, April 2010.
- [9] IASB: Framework to IFRSs. London: IASCF, 1989.
- [10] IASB. IAS 19. Employee Benefits. London: IACF, 2009.
- [11] IASB: Post-employment Benefits Summary. London: IASCF, November 2009.
- [12] KEE LOW, CH. – CHYE KOH, H. Concepts Associated with the „True and Fair View“. Evidence from Singapore. Accounting and Business Research, 1997, vol. 27, no. 3, p. 195-202.
- [13] KIRK, N. Perceptions on the True and Fair View Concept: an Empirical Investigation. ABACUS, 2006, vol. 42, no. 2, p. 205-235.
- [14] NAPIER, CH. J. The Logic of Pension Accounting. In: Accounting and Business Research, 2009, Vol. 39., No. 3, p. 231 – 249.
- [15] NOBES, CH. The Importance of Being Fair: an analysis of IFRS regulation and practice: a Comment. Accounting and Business Research, 2009, vol. 39, no. 4, p. 415-427.
- [16] PARKER, R. H. – NOBES, C. W. „True and Fair“: UK Auditors’ View. Accounting and Business Research, 1991, vol. 21, no. 84., P. 349 – 361.
- [17] TUMPACH, M. Medzinárodné štandardy na zostavenie účtovnej závierky IFRS/IAS. Bratislava: IURA, 2006. ISBN 80-8078-072-2
- [18] WALTON, P. Introduction: The True and fair View in British Accounting. European Accounting Review, 1993, vol. 1.

Kontakt

Lucia Števková, Ing. et. Mgr., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421267295725, luciastevkova@yahoo.com